

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 30.

V Ljubljani, 28. malega srpana 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Vsebina: VII. štajerska deželna učiteljska skupščina. — Naš denarni zavod. — Deželna učiteljska skupščina v Ljubljani. — Novice z Goriškega. — Eklatantno kršenje šolskih zakonov. — Učiteljske konferencije u Voloskom. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Oklic.

Vsi slovenski gg. delegati iz Sp. Štajerja za VII. dež. učit. skupščino se prosijo, da se snidejo v svrhu razgovora dne 9. avg. t. l. ob 4. uri popoldne v restavraciji »Zum braunen Hirschen« — Dietrichsteinplatz! Ob 6. uri zvečer se že vrši oficijalno predposvetovanje v viteški dvorani deželne hiše.

Delegata:

Armin Gradišnik in Franjo Kocbek
v imenu več drugih.

VII. štajerska deželna učiteljska skupščina.

Sedma štajerska deželna učiteljska skupščina se vrši dne 10. in 11. prihodnjega m. v Gradcu.

Čas se naglo bliža, a pri nas je še vse mirno in tiho. Okrajne skupščine so volile sicer svoje zastopnike, oziroma odposlance za deželno skupščino, in kolikor nam je znano, so volile skoraj samo vrle zavedne tovariše, a drugače ni slišati glasu. Naši izvoljenci imajo torej čisto proste roke, nikakršnega navodila in nikakršnega naročila ne ponesejo s seboj. Tovariši in tovarišice jim popolnoma zaupajo in se nadejajo, da bodo cenjeni naši odposlanci vselej ukrenili tako, kakor bo šoli in nam v korist, narodu našemu pa v čast.

Lansko leto so govorili, da se bo vršila deželna skupščina v dveh skupinah, za slovenske učitelje posebe in za nemške posebe. Veselili smo se tega in že smo računali, kakšne posledice bi imela takšna skupščina za nadaljni razvoj našega narodnega šolstva, a prodajali smo medvedovo kožo, ko še medveda niti videli nismo. Letos smo zvedeli, da bo za vse štajersko učiteljstvo le ena skupščina, in sicer pod predsedstvom »našega« deželnega nadzornika Končnika, a tudi ta up nam je splaval po vodi. Slišijo se namreč glasovi, da bo vodil tudi VII. skupščino znani g. Linhart, t. j. oni gospod, ki je s svojo trdo roko vodil že VI. skupščino ter zabrañjeval vsakršno debato in zadušil vsako prostejšo besedo.

Gotovo nam bo tudi letos izkazoval to svojo naklonjenost. Bo li uspel bolje kakor zadnjič, pokaže bodočnost. Sodeč

po milih sapicah, ki pihljajo po naših vrstah, ne bo imel pretežavnega posla, a tolažimo se s pregovorom: Svaka sila do vremena — in s fizikalničnim naukom: Vsaka sila rodi protisilo. Nadejamo se torej, da bodo stali naši možje trdni kakor skala in da se bo vetrič razpihal, če bo treba, v pravcati vihar*).

Mnogo živahnejše kakor mi se pripravljajo nemški tovariši za deželno skupščino. Tako je n. pr. Učiteljsko društvo leobenskega okraja določilo že meseca februarja 46 točk, na katere bi se naj oziralo pri deželni učiteljski skupščini ter jih je potem prijavilo v posebnem pismu vsem učiteljskim društvom, da se o njih posvetujejo.

Naš »Lehrerbund« in pa »Verband der deutschen Lehrer und Lehrerinnen in Steiermark« sta pa izvolila posebni pripravljalni odbor, sestojč iz šestih članov (od vsake strani po trije), ki je zgoraj omenjene in druge predloge pretresoval. Za svoja posvetovanja si je določil ta odbor naslednje navodilo: 1. Sprejmejo se naj le taki važni nasveti in predlogi, ki imajo aktualno vrednost, 2. pri katerih se je nadejati uspeha in 3. o katerih se je med organiziranim učiteljstvom že razpravljalo in se je doseglo precejšnje soglasje. Odklonili so se pa predlogi, ki bi povzročili le brezpomembno razburjenje ali pa neslogo med učiteljstvom. To so gotovo vse hvale vredna in praktična načela ter lahko rečemo: stvar je bila v dobrih rokah in sedaj imamo lepo izbrane važne predloge v primerni obliki. Da bi pa ti predlogi prišli v resnici tudi pred deželno skupščino in da bi imeli tam dobre zagovornike, se je izvolil po končanih okrajnih skupščinah nov odbor, sestojč iz samih članov deželne skupščine. Le-ta bo moral poskrbeti predlogom primerne poročevalce, on bo sklepal o sestavi posameznih sekcij in o volitvah v stalni odbor ter bo eventualno tudi priredil dobrodošlico skupščinarjem.

Naši nemški tovariši so s tem svojim ravnanjem jasno izpričali svojo živo stanovsko zavest in svojo parlamentarično izvežbanost, a storili so vse to brez nas. Oni se čutijo gospode in niti ne mislijo, da bi jim mogel kdo izmed slovenskih učiteljev, ki tvorijo vendar tretjino skupščine, kaj koristiti in pomagati. Res je, da bi se ne mogel nihče izmed nas redno udeleževati dotičnih sej, pa enkrat ali dvakrat bi

*) Tako je prav in tako mora biti!

že kdo šel in marsikaj se pa da vendar tudi pismeno urediti. »Zveza« naša, oglasi se in povej tem gospodom, da smo tudi mi tukaj in da se tudi mi zanimamo za skupščino! Poskrbi, da bo tudi kateri tvojih članov poročevalec in zagovornik vsaj enega ali dveh predlogov, da ne bomo mi samo »tahi opazovalci!« To smo dolžni sebi samim, pa tudi narodu svojemu.

Predlogi, ki jih je sprejel spredaj označeni odbor, so pa v okrajšani obliki ti-le:

1. C. kr. deželni šolski svet naj sporazumno z deželnim odborom poskrbi, da bo imela vsaj začetkom šolskega leta 1906/7. vsaka javna deška in deklška ljudska ali meščanska šola svoje vodstvo.

2. C. kr. dež. šolski svet naj poskrbi, da bodo ročna dela poučevale le za to usposobljene učiteljice ročnih del, ne pa tudi literarične učiteljice.

3. VII. dež. učiteljska skupščina skleni: a) število učencev za en razred naj se zniža na štirideset; b) do izvršitve tega sklepa se pa naj poskrbi, da vsaj ne bo črez osemdeset otrok v nobenem razredu.

4. Ponovi se sklep VI. deželne skupščine, da se naj poskrbi za učiteljstvo primerni službeni red, kakršnega je n. pr. izdelal in izročil državnemu zboru odbor društva »Deutsch-österreichischer Lehrerbund.«

5. Ustanovijo se naj vzgojevališča in izboljševalnice za otroke, ki nimajo doma primerne vzgoje, pa tudi zavodi za slaboumne, gluhone in slepe otroke.

6. Letni dohodki učiteljstva naj se izenačijo z dohodki državnih uradnikov štirih najnižih vrst. Uredi se naj tudi vprašanje o učiteljskih stanovanjih sedanjim razmeram primerno*).

7. Deželni šolski svet naj odredi, da se bo poučevalo od 1. majnika do 15. septembra samo predpoldne.

8. Deželni šolski svet se naj naprosi, da izvrši sklep, ki ga je storila že V. deželna skupščina: Uvedejo se knjige za šolska naznanila in vanje se vpisuje samo dvakrat v letu.

9. Dež. šolski svet naj predloži visoki vladi načrt vzgojevalnega zakona, ki bi se priredil s sodelovanjem prosto izvoljenih zastopnikov učiteljstva.

10. Naj se poskrbi, da se po možnosti omeji, oziroma zatre otroško delo za zaslužek.

11. Dež. š. svet naj deluje na to, da se izpremenijo nekateri §§ zakonov tako, da bodo občine morale oskrbeti učencem vsa učila.

12. Zakon o nadzorovanju šol naj se izpremeni tako, da bo učiteljstvo imelo v vseh šolskih oblastnijah primerno število z drugimi člani povsem enakopravnih zastopnikov, ki si jih more samo prosto voliti**).

13. Poročila o nadzorovanju šol naj se pošljejo tudi dotičnemu šolskemu vodstvu v pregled.

14. Deželni šolski svet naj izda navodilo za enakomerno in uspešno obravnavanje neopravičenih šolskih zamud. (Pridejo točke, ki se naj pri tem uvažujejo).

15. Učni načrti se naj pregledajo in naj se sestavijo v prvi vrsti minimalni načrti in posebno se naj omeji slovnica na korist jezikovnim vajam.

16. Pri sprejemu gojenk v učiteljišča naj se posebno ozira na učiteljske hčere.

17. Članom šolskih oblastnij in učiteljskih skupščin naj se odmerjajo potni stroški po normah, ki veljajo za državne uradnike IX. plačilnega razreda.

*) To točko bi mi postavili na prvo mesto! Uredn.

***) N. pr. v deželni šolski svet. Uredn.

18. Dež. š. svet naj izda k učnim načrtom naknadno pojasnilo v tem smislu, da se morajo pismene domače naloge kolikor največ mogoče omejiti.

19. Dež. š. svet naj določi s posebno naredbo, za koliko ur službe naj šteje popravljanje šolskih zvezkov posameznemu učitelju.

20. Deželni š. svet se naprosi, da izvrši pri VI. skupščini izvršene sklepe, ki so v dotičnem zapisniku pod št. 1., 7. in 20.

21. Predlagajo izpremembe nekaterih točk novega disciplinarnega zakona z dne 26. avgusta 1904.

V dveh resolucijah pa se zahteva:

a) da se naj zviša znanstvena naobrazba učiteljstva in b) da naj država znatno prispeva k vzdrževanju ljudskih in meščanskih šol.

To so torej do sedaj znani predlogi za deželno skupščino*). Mnogo jih je in tehni so, a najbrž se jih stavi še več. Tako n. pr. zanesljivo pričakujemo, da se bodo delegatje iz ptujskega in ljutomerskega okrajnega glavarstva osokolili in zahtevali, da se naj za ta okoliš imenuje okrajni šolski nadzornik, ki se bo znal vsaj dostojno vestiv šoli in pri učiteljskih skupščinah. Če podado tam verno sliko sedanjih svojih razmer, jih bo gotovo cela skupščina odločno podpirala ter jim zagotovila uspeh**).

Ako zvemo še pravočasno za druge tozadevne važne stvari, bomo poročali tudi o teh. Končno pa še omenjamo, da bi bilo menda umestno, ko bi se slovenski skupščinarji po možnosti skupaj vozili v Gradec ter se spotoma pogovorili o svoji taktiki. Želimo, da bi nam ta skupščina ne rodila samo obširnega zapisnika, temveč tudi mnogo užitnega sadul!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca rožnika 1905 K 87.273.26.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Deželna učiteljska skupščina v Ljubljani.

I.

Zadnja dež. učit. skupščina je bila v letu 1891. Od tedaj do letos je minilo ravno 14 let. Koliko je bilo v tem času izprememb pri šolstvu in učiteljstvu, to vedo tisti, ki so ves ta čas zasledovali razvoj šolstva in učiteljstva. Letos tedaj se bodo sešli naši zastopniki v deželni skupščini meseca septembra. V kakšen namen se skliče dež. učit. skupščina, pove § 12. min. ukaza z dne 8. maja 1872: Dežel. konferenciji je naloga, mnenja izrekat i o vprašanjih, katera ji podaje dež. šol. oblastvo, posvetovati se o pripomočkih v

*) Kdor se hoče o teh predlogih natančneje poučiti, naj pregleda letošno 13. šte. lista »Steirische Schul- und Lehrerzeitung«.

Uredn.

***) To v premislek kranjskim skupščinarjem!

Uredn.

prospah ljudskega šolstva, tudi o stvarih, katere se tičejo pravic, dolžnosti in razmer učiteljstva i. t. d.

Zaradi tega se hočemo pomuditi pri tistih stvarih, ki se tičejo pravic, dolžnosti in razmer učiteljstva. Biti pa hočemo popolnoma stvarni brez vsakega pretiravanja!

Pravic ima učiteljstvo po raznih §§ že nekaj, vendar se šestokrat prezro pravice učitelja. Glavna pravica učiteljev pa obstoji v tem, da smejo vsi opravičeni in neopravičeni krogi pometati ž njim. Idealno nadahnjena pride mladi kandidat in kandidatinja iz učit. pripravnice. Tam so mu naložili cele sklade teoretične učenosti. Mladi učitelj in učiteljica se spustita z najvzornejšim navdušenjem v tok učiteljskih dolžnosti. Zadeneta pa že v prvih dneh na različne ovire. Te ovire pozna vsak, zato jih ne naštevamo tukaj, dognano pa je: Čimbolj iščeš pravice, tembolj zadeneš ob krivico. Zato je dolžnost prihodnje učit. skupščine, da preskrbi učiteljstvu več pravic. Prva pravica naj bo ta, da ima pri pouku in vodstvu šole učiteljstvo samo pravico brez jerobstva gotovih usiljivih ljudi. Učiteljstvo najbolj pozna nedostatke pri šoli in pouku, zato jih le učiteljstvo more odpraviti in izboljšati. Pravica učiteljeva je, si svobodno izbirati metodo pouka, ki je v raznih krajih pod različnimi okolnostimi lahko različna.

Učiteljstvo naj ima pravico vpogleda v kvalifikacijske zapiske, da se ve v stvarih, ki se opirajo na kvalifikacijo, primerno ravnati. Pri razpisu javnih učiteljskih služb naj imajo pravico in prednost najstarejši prosilci, ako so dobro kvalifikovani. Vsako preteriranje se ima opustiti in se smatra krivično za prizadete učitelje. Tukaj pa dostavljamo, da velja to za vse učitelje, ki služijo pravemu namenu šole in v prid izobrazbi, omiki in napredku. Učitelji, ki očitno in prikrito podpirajo gotove nazadnjaške ljudi, katerih slabi nameni in delovanje za propad šole in učiteljstva so prozorni, taki učitelji ne zaslužijo nobenih ozirov, zakaj kdor zažiga sam svoj dom in pomaga zatirati stanovske tovariše, ta naj tudi sebi pripiše vse slabe posledice.

Pravica naj se da učiteljstvu, da bo imelo redno obiskovanje šol in nepopustno naj se nastopi proti tistim, ki na katerikoli način zadržujejo mladino od izobrazbe in omike. Šolske oblasti naj v ta namen porabijo vsa dopustna sredstva in podpirajo učiteljstvo pri njegovem delovanju.

Pravica naj se da učiteljstvu svobodno si voliti zastopnike v dežel. šol. svetu, da tudi v tej korporaciji pride do veljave učiteljstvo. Sedanji zastopniki niso legitimni zastopniki učiteljstva, ker jih ni izvolilo učiteljstvo. Ker ni bilo dosedaj pravih zastopnikov učiteljstva v dežel. šol. svetu, zato so se tudi kovali taki sklepi, ki so učiteljstvu kratili pravice in nalagali dolžnosti, ki niso opravičene. Učiteljstvo se mora neprestano dalje izobraževati, zato mora imeti primernih sredstev. Pri slabem denarnem položaju si učiteljstvo samo ne more pridobiti sredstev, zato ima pravico zahtevati, da ima brezplačno na razpolago razne strokovne knjige, da dobiva dopust in podporo za obiskovanje raznih poučnih tečajev. Ako se izpolnijo te in še mnoge druge zahteve učiteljstva, potem so odstranjena mnogo napotja, ki zadržu-

jejo svobodni razvitek pouka, izobrazbe in napredka v šoli. Te stvari so dolžni pretresati zborovalci na deželni učit. skupščini!

Ako se izpolnijo vse te stvari ali pa vsaj se nam obvezno zagotovi njih upoštevanje, potem bo rodila ta skupščina dobrih sadov, drugače pa samo nezadovoljnost. Razne nove odredbe ne bodo nič koristile, ako se v prvi vrsti ne zadovolji zgoraj navedenim zahtevam in pravicam. Ukazi in odredbe še ne rode uspehov, le zadovoljive okolnosti vplivajo na dobre uspehe. S tem pa še nismo pri kraju s predlogi, temveč hočemo še nekaj najporečejših zadev obravnavati v naslednjih odstavkih. Pred vsem mora priti v razgovor naše gmotno stanje. Kjer ni kruha, ni delavcev!

Novice z Goriškega.

Okrajna skupščina. — Volitev zastopnikov v okrajni šol. svet. — Koncert za »Učit. konvikt.« — Zborovanje.

Dne 5. junija t. l. smo imeli uradno okrajno učiteljsko skupščino v Gorici po tem-le dnevnem redu:

1. Uradna naznanila.
2. Opazke c. kr. okr. šolskega nadzornika.
3. Risanje v ljudski šoli. Predava prof. Anton Gvaiz.
4. Poročilo komisije za okrajno učit. knjižnico.
5. Volitev nove knjižnične komisije.
6. Volitev stalnega konferenčnega odbora.
7. Samostojni predlogi.

Pred dnevnim redom pozdravlja predsednik, okr. šolski nadzornik Finšger, vse okrajno učiteljstvo, učiteljski profesorski zbor, vadniško učiteljstvo, okrajnega glavarja, dvorne svetnika H. Attemsa, in vse navzoče goste. Takoj nato je pozdravil učiteljstvo tudi predsednik okraj. šolskega sveta, grof Attems. Poudarjal je našo stanovsko agilnost, pohvalil naše delovanje in želel učiteljstvu srečnejših časov.

1. Med uradnimi naznanili so bile omenjene tudi vročinske počitnice. Predsednik je prepustil to zadevo popolnoma šolskim voditeljem, ki naj po svoji vesti in rzsodnosti ukrenejo sami najpotrebnejše zaradi letošnje nenavadne vročine, a naj vestno skrbje, da nikjer ne bo trpel šolski pouk in učiteljski ugled. Priporočal je vsem šolskim vodstvom, da naj si nabavijo za vse šole »Spominske liste« naše »Šolske Matic« ob sklepu šolske dobe.

Bilo bi pač najumestnejše, da bi jih preskrbel c. kr. okr. šolski svet sam iz svojih virov kakor vse druge šolske tiskovine. Učiteljska zastopnika v okrajnem šolskem svetu naj poizkušata, da se uresniči ta blagohotni nasvet.

2. C. kr. okrajni šolski nadzornik omeni uspehe našega šolstva v t. l. in s ponosom poudarja, da izvršuje učiteljstvo točno svoje dolžnosti. Podal je nekoliko umestnih nasvetov modernejših pedagoških nazorov, ki jih naj uvedejo tudi v naše šole.

Omenil je tudi napredek iz poedinih učnih predmetov na ljudskih šolah svojega okraja, kar je pa najjasnejši dokaz, da je goriško učiteljstvo na svojem mestu. Tako je prav, da se na uradnem mestu pribije to dejstvo, ki je gotovo v čast našemu stanu.

3. Risarski strokovnjak profesor Gvaiz je res zanimivo in umetniško dovršeno predaval o svojem predmetu, ki je še vedno pastorka med ljudskošolskimi predmeti. Zanimivo

in edino praktično je pač risanje po naravi, a škoda — da ne moremo vsi učitelji biti risarski strokovnjaki.

Prav z umetniškim okusom je profesor Gvaiz razvrstil in okrasil dvorano s krasnimi risarskimi izdelki svojih gojenk na c. kr. ženskem učiteljsku. Tudi te izdelke je znal spretni strokovnjak lepo izkoristiti s temeljitim tolmačenjem med zanimivim predavanjem.

Učiteljstvo je umetniku-profesorju Gvaizu hvaležno za to predavanje in je izrazilo željo, da bi se pod predavateljevim vodstvom prirejali ob četrtkih med šolskim letom učni risarski tečaji. C. kr. učno ministrstvo naj dá zato primerno nagrado spretnemu docentu, a tudi naj pri tem ne pozabi na dostojno odškodnino za ukaželjne slušatelje, oziroma slušateljice, ki jim bi sicer bilo nemogoče obiskovati te risarske tečaje s sedanjo poniževalno plačo in veliko draginjo v mestu. To dejstvo naj c. kr. merodajni činitelji uvažujejo, ker je pravemu duševnemu napredku glavni predpogoj blaginja in ne vsakdanji boj za ljubi kruhek.

Tu naj omenimo še razstavljeni ženska ročna dela, ki so bila res lepa in krasna za naše pridne učiteljske kandidatkinje, a ne za naše šolske potrebe na kmetih. Glavna in najpraktičnejša panoga tega prepotrebne deklishega pouka na ljudski šoli je sedaj, bila nekdanj in bo še: krpanje raztrganih hlač, kril, srajc, rokavov, predpasnikov itd., kar se baje uvažuje tudi že na učiteljsku v Gorici. Sicer pa — čast, komur čast! Bili so lepi izdelki!

4. Predsednik knjižnične komisije, tovariš Franc Bajt, omenja, katere knjige se je naročilo v tem šolskem letu. Priznati moramo na tem mestu, da je komisija izbirala vedno le prava moderna dela svetovne in domače slovenske književnosti. Tako je prav! Poročevalec omenja, da se je učiteljstvo še premalo posluževalo knjižnice in priporočila, da naj se to popravi v bodočnosti.

Kje je pač vzrok temu, da se učiteljstvo ni posluževalo knjižnice v isti meri kakor bi bilo želeli? Kje drugje nego v tem nepobitnem dejstvu, da si moramo s postranskimi službami iskati dohodkov, da moremo vsaj živeti, ker s samo učiteljsko plačo niti tega več ne moremo. Uredite naše plače stanu primerno in bodite uverjeni, da ne bomo več tako apatični do knjižnice! Prej kruha in potem knjige, ker le od želodca je odvisno duševno razpoloženje in ne obratno.

5. Soglasno z vzklikom je bila izvoljena dosedanja knjižnična komisija, ki naj tudi v bodočnosti skrbno naroča knjige svetovne književnosti in socialne moderne revije, ker le po teh bo učiteljstvo pridno posegalo, ker hoče tudi ono s hitrimi koraki slediti sedanjemu duhu časa. Naprej s tem duhom in prihodnjič se bo gotovo moralo konstatovati, da je učiteljstvo prav marljivo izkoriščevalo zlate nauke v lepih poučnih knjigah, ki odgovarjajo nazorom sedanjega človeka — dvajsetega stoletja!

6. V stalni odbor za prihodnjo učit. konferenco so se zopet z vzklikom volili stari člani, a tovariš Bajt Franc je iz odbora izstopil in priporočal tovariša Lavrenčiča Matijo v izvolitev, kar se je zopet soglasno izvršilo. Tovariš Bajt Franc je to napravil iz edino pravega mnenja, da naj se v delo vpreže kolikor mogoče mnogo agilnih tovarišev in ne da se to izroča vedno enim in istim osebam. Tako je prav, na tem stališču mora biti vse naše slovensko učiteljstvo!

7. Kup samostojnih predlogov (Bajt, Možina, Marmolja, Urbančič itd.) je dokazal, da so vse učiteljske želje in zahteve

zbrane v eno samo, ki mora hip na hip izbruhniti z vsem zdravim radikalizmom iz čutečih učiteljskih src: **Regulirajte naše plače!** Dovolj bo tega čakanja in ob skrajni nezadovoljnosti se vzburja tudi naša krotka kri, ki ne more in noče več trpeti tolikega sirovega preziranja naših — no, recimo — zakonodajalcev.

Urbančičev predlog se glasi: Okrajna učiteljska skupščina prosi c. kr. deželni šolski svet in potom tega c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje, da naj se ono z vsem svojim vplivom vedno zavzema za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva v naši kronovini ter naj deluje na to, da bo sankcioniran zakon o ureditvi učiteljskih plač, ki je bil soglasno sprejet v zadnjem zasedanju deželnega zbora.*)

Umljivo, da je bil soglasno sprejet z največim odobravanjem.

Približno isto so zahtevali mnogi drugi predlogi.

A. Urbančič je predlagal tudi sledeče:

Okrajna učiteljska skupščina prosi c. kr. okrajni šolski svet, naj najme na vse imetje okrajnega šolskega zaloga večje amortizacijsko posojilo, da se zgrade v našem okraju nova šolska poslopja z učiteljskimi stanovanji vsaj tam, kjer so ta popolnoma proti vsem higijeniškim in pedagoškimi zahtevam.

Torej šolska poslopja z učiteljskimi stanovanji in ne brez njih, kakor v Solkanu, Rihenbergu itd.

Sličnih predlogov je tudi bilo več, a kaj nam koristi, ker so bili dani kakor »glas vpijočega v puščavi« brez upa zmage. In vendar moramo povsod in pri vsaki priliki povedati svoje prošnje ter zahteve, ker drugače bi se nam godilo še slabše. Torej naprej z našimi zahtevami! Kdo nam kaj more, ako tudi preglasno zahtevamo svoje stanovske pravice? Nihče! Česa se bati? Ne delajmo si strahov tam, kjer jih ni!

Toliko o skupščini, zdaj nad volitve v c. kr. okrajni šolski svet!

Izvoljena sta bila za naša zastopnika oba dosedanja naša spretna zagovornika v c. kr. okrajnem šolskem svetu, agilna tovariša Ignacij Križman in Franc Bajt in to skoraj soglasno. Pokazali smo zopet svojo stanovsko solidarnost, dasi je bila tuintam kakšna malenkostna osebna antipatija. Sicer pa nima tu odločevati osebna antipatija in še manj simpatija. Stanovsko delo je pač glavni in edini pogoj, ki ustvari zavednemu učiteljstvu svoje zastopnike. In ravno to stanovsko delo jima je ponovno podelilo najvišjo čast naših zastopnikov. Čast volilcem, ki so s svojimi glasovi odlikovali za nas edino zveličavno stanovsko delo! Izvoljencema kličemo: Vztrajajta v stanovskem delu in nikdar ne prezrita najmanjše naše koristi v c. kr. okrajnem šolskem svetu, ker imata še mnogo, mnogo vrlih stanovskih sodelavcev med našim stanom, ki z bdečim očesom pazijo na vsak vajin čin! Tudi ne pozabita na redna poročila o svojem zastopstvu pri vsakem zborovanju in redno obveščajta naš neustrašljivi stanovski list »Učiteljski Tovariš« o vsem učiteljskem gibanju. Učitelji smo ne-le vajini zvesti volilci, temveč tudi vajini pravični sodniki!

Naprej h koncertu! Vsi smo prišli, a niso vsi prišli, dasi bi bila to njih dolžnost. Vendar pa lahko opravičujemo odsotnost nekaterih zaradi neznosne vročine v dvorani in pa ker so položili svoj dar našemu domu na altar — dasi niso bili navzoči. Hvala vsem goriškim Slovincem, ker so pokazali, da uvažujejo nas in naš stan. Ponosni smo goriški učiteljski listi!

*) Na dan s takimi predlogi vedno in povsod! Uredn.

telji na to dejstvo in s podvojenimi silami posvetimo svoje čile moči sebi in narodu.

Koncertov vzpored se glasi:

1. Rossini: Uvertura k operi »Viljem Tell«, vojaški orkester.

2. E. Gangl: Prolog (govoril tovariš E. Prinčič).

3. a) A. Lajovic: »Napitnica«, b) Dr. G. Krek: »Vabilo«, mešana zbor.

4. Lehar: »To je navadni račun«. Pesem iz operete »Kramar«, orkester.

5. Ant. Dvořák: »Prstan«, ženski zbor s spremljevanjem orkestra.

6. Komzak: »Dunaj ponoči«, velik potpourri za orkester.

7. a) Wagner: Pesem pred dvobojem iz opere »Lohengrin«, b) F. S. Vilhar: »Kada mi zviezdož« bariton solo (tovariš Drogenik J.) s spremljevanjem klavirja (tovariš R. Orel).

8. J. Haydn: »Kor iz oratorija«, mešan zbor s spremljevanjem orkestra.

Vse pevske točke so bile dobro izvršene. Vrla vojaška godba 47. pešpolka je ponovno dokazala svojo spretnost.

Tovariš Lavrenčič je kot pevovodja 3. točke popolnoma častno dovršil svojo nalogo. Hvala mu! Uverjeni smo, da bo še večkrat požrtvovalno nastopal v naših zborih.

Mični Dvořákov »Prstan« je vrel našim zavednim tovarišicam iz srca. Čast vam, vrle pevke, ki ste s tolikim navdušenjem vedno delavne tovarišice v našem stanovskem boju! Dvomim, da eksistujejo še v kakšnem slovenskem šolskem okraju tako zavedne tovarišice, ki tako solidarno in združeno polnoštevilno podpirajo vsa naša stanovska stremjenja. Bodite vedno z moškimi tovariši bok ob boku v združenih bojih za povzdigo šolstva in učiteljstva, ker le taka zveza je naravna, ki stremi za enakimi nazori k skupnemu stanovskemu idealu, k boljši blaginji.

Solist, tovariš Drogenik J. in njegov spremljevalec tovariš R. Orel sta jasno dokazala, da sta zmožna še mnogo, mnogo napredovati s pridno vajo in večkratnim nastopom.

Mogočno Haydnovo »Stvarjenje« pa je mojstrski vodil priznani veččak tovariš E. Širca in dokazal, da je popolen strokovnjak v petju in godbi.

Želimo le, da bi vsi ti vrli pevci in pevke ter glasbeno izobraženi tovariši vedno ostali združeni v stalnem zboru pod vrlim predsedništvom tovariša R. Vižintina, da bi še večkrat nastopali sebi in svojemu stanu v čast in korist. Torej naprej z rednimi vajami vsak prvi četrtek v mesecu.

Po dovršenem koncertu v Trgovskem domu smo se zbrali vsi na lepem vrtu narodnega hotela »pri Jeleni« in se prijazno zabavali ob zvokih spretno vojaške godbe z vsemi našimi rodoljubnimi meščani vseh slojev, ki so pokazali, da v svoji zavednosti simpatizujejo z nami in da iz srca žele, da bi se končno dvignili do one blaginje, ki jo uživajo drugi inteligentni stanovi. Hvala ti, zavedno goriško meščanstvo, za toli jasen dokaz tvojih simpatij! Do svetle zore so bili prostorni lokali hotela »pri Jeleni« dubkom polni, in le težko smo se ločili s te naše slovesne stanovske manifestacije. Naprej, tovariši!

O gmotnem uspehu tega koncerta bo poročal prijatelj Nace, ki ima našo »kaso« v svoji oblasti, a tovarišem v sosednji Kranjski vendarle zašepetam na uho, da imamo čistih 1100 K, reci tisoč sto svetlih kron. To je uspeh! To je naredilo učiteljstvo goriškega okraja iz svoje moči z našim rodoljubnim in nam naklonjenim meščanstvom v Gorici in z našimi zavednimi sloji v goriški okolici. Ta uspeh je pripri-

sovati stanovski vzajemnosti, ki nam je ne sme nihče rušiti, ker si jo hočemo ohraniti kakor najsvetlejšo svetinjo neoskrunjeno. Tovarišice in tovariši! Vsi za enega, eden za vsel

Dne 13. t. m. smo pa zopet imeli zborovanje v kavarni Central, kjer smo izbrali »Zavezne« delegate za skupščino v Pulju. Umljivo, da smo marsikatero rekli o »Zavezi« in njenih težnjah, katerim pa damo odduška pri letošnji skupščini. Naš agilni blagajnik Ignacij Križman nam je podrobno poročal o gmotnem uspehu našega koncerta. Njegovo poročilo priobčimo tudi v »Tovarišu«.

Živahno debato je zbudilo mnenje o zgraditvi lastnega konvikta v Gorici. Spretno so posegali v debato tovariši Kutin, Furlan, Prinčič, Krsnik, Možina, Vižintin, Bajt, Križman, Urbančič itd. Vnela se je pravcata besedna vojna, ki se je končno poravnala s tem, da se bo to vprašanje študiralo, ko se sliši glas tolminskega in sežanskega učiteljstva, za sedaj pa naj se složno oklenemo ljubljanskega konvikta, da spravimo najprej pod streho skupni dom slovenskega učiteljstva, ki naj bo mati poznejšima domovoma v Gorici in Celju za primorsko in štajersko učiteljstvo.

Končno smo zopet pretresovali svoje gmotno stanje in o sankciji zakonskega načrta, a nismo prišli do faktičnih sklepov, ker čakamo zborovanja deželnega učiteljskega društva, ki vodi ves boj za izboljšanje in regulacijo naših plač. Tudi pri tem zborovanju smo se prepričali, da silno kipi v učiteljskih srcih to pereče vprašanje, in pričakovati je najradikalnejših sklepov, ako se še ne ugotovi opravičenim učiteljskim zahtevam. Treba bo vsem stanovskim bojevnikom pomočiti pero v žolč in v hudičevo olje, da se predramijo naši zakonodajalci iz tega mrtvila, v katerem se niti ne zavedajo, da nas mineva vsako potrpljenje pri tolikem preziranju. Dajte nam vendar, kar nam gre po naravnem in božjem pravu!

In s tem končam z opomnjo, da zna goriško učiteljstvo biti hvaležno in da zna krepko in neustrašeno braniti svoje stanovske interese.

Eklatantno kršenje šolskih zakonov.

Kako čudovito natančno izpolnjuje c. kr. dež. šol. svet vojvodine Kranjske obstoječe šolske zakone, torej oni c. kr. deželni šolski svet, ki s pedantično natančnostjo in strogostjo uporablja vse mogoče paragrafe, kadar nastopa proti učitelju-trpinu — nam dokazuje zgodovina ravnokar sklicane deželne učiteljske skupščine. Z nastopnimi suhimi dejstvi podajamo jasen dokaz, ki ilustruje zakonito postopanje c. kr. najvišje šolske oblasti v vojvodini Kranjski.

§ 11. II. člena ministrske odredbe z dne 8. maja l. 1872, št. 3306, (drž. zak. št. 68; m. u. l. iz leta 1872, št. 40) se glasi: V vsaki deželi je redno vsakih šest let učiteljska dež. konferencija. Deželno šolsko oblastvo je upravičeno, ako je potreba ali koristnost pripoznana, odrediti, naj se skupščina vrši v dveh zborih, katera sta vsak posebej.*)

Zadnja deželna učiteljska skupščina pa je bila, ako nas spomin ne vara, leta 1891. Katero ministrsko odredbo so tu upoštevali, nam ni znano, vemo pa, da je v Avstriji še ni, ki bi ukazovala sklicevati deželno učiteljsko skupščino šele po preteku 14 — reci: štirinajstih let. — Heinz govori jasno še na str. 75., oddelek X. m. u. z dne 8. junija l. 1883, št. 10.618, (m. u. l. št. 17.) k

*) Heinz str. 193:

§ 46. zakona z dne 14. maja leta 1869, drž. zak. šte. 62: Prihodnje deželne učiteljske skupščine se bodo vršile šele po preteku **šestih let**, odkar so bile zadnje skupščine.

C. kr. dež. šolski svet vojvodine Kranjske se je spomnil leta 1902. vendar tega zakona in ukazal z razglasom dne **25. maja l. 1902**, št. 1652, da se vrši dež. učit. skupščina v glavnih počitnicah **l. 1903** — reci: **tisočdevetstoti** — in ukazal obenem s tem ukazom okr. učit. skupščinam volitev zastopnikov v deželno učiteljsko skupščino. Izid teh volitev je bil sledeči:

Šolski okraj Postojna:

Skala Anton, nadučitelj v Vipavi;
Fettich-Frankheim Ludovik, učit. in šol. vod. v Postojni;
Česnik Karel, nadučitelj v Knežaku.

Šolski okraj Kočevje:

Schescherg Franc, nadučitelj v Kočevju;
Windisch Jožef, nadučitelj v Dolgi vasi;
Gregorač Franc, nadučitelj v Dolenji vasi pri Ribnici.

Šolski okraj Krško:

Pretnar Jakob, nadučitelj v Radečah;
Schmidinger Ana, učiteljica v Krškem;
Bernot Ivan, nadučitelj v Vel. Dolini.

Šolski okraj Kranj:

Miklavčič Janja, učiteljica v Kranju;
Luznar Franc, nadučitelj na Primskovem;
Gärtner Franc, učitelj v Kranju.

Šolski okraj Ljubjana (mesto):

Konschegg Friderika, učiteljica v Ljubljani;
Jelenc Luka, učitelj v Ljubljani;
Črnagoj Franc, nadučitelj v Ljubljani (Barje).

Šolski okraj ljubljanska okolica:

Trošt Franc, nadučitelj na Igu;
Gregorin Jožef, učitelj na Črnučah;
Petrovec Tomaž, nadučitelj v Polhovem gradu.

Šolski okraj Litija:

Zajec Josip, nadučitelj v Vel. Gabru;
Poklukar Miha, nadučitelj v Hotiču.

Šolski okraj Logatec:

Benedek Jožef, nadučitelj v Planini;
Perko Lavrencij, učitelj v Gor. Logatcu;
Šega Ivan, učitelj v Dol. Logatcu.

Šolski okraj Radovljica:

Razinger Mihaela, učiteljica v Radovljici;
Zavrl Valentin, nadučitelj v Begunjah;
Rus Franc, nadučitelj na Bledu.

Šolski okraj Rudolfovo:

Kutnar Ivan, nadučitelj v Žužemberku;
Kalinger Ferdinand, nadučitelj v Toplicah;
Sark Albina, učiteljica v Rudolfovem.

Šolski okraj Kamnik:

Letnar Lovro, nadučitelj v Mengšu;
Toman Ivan, nadučitelj v Moravčah.

Šolski okraj Črnomelj:

Šetina Franc, nadučitelj v Črnomlju;
Lovšin Franc, nadučitelj na Vinici.

Ta imenik je datiran z dnem **15. septembra 1902.**

Ti zastopniki so bili zakonito pravilno voljeni na podlagi § 14. m. u. z dne 8. maja l. 1872. šte. 3306 (drž. zak. št. 68; m. u. l. iz leta 1872, št. 40.), ki se glasi: Člane dež.

skupščine volijo okrajne skupščine. Po koliko članov je v posameznih šolskih okrajih voliti, določi dež. šolsko oblastvo z ozirom na to, kak obsežaj imajo okraji in po koliko je v njih učiteljev; a nobenega okraja ne smejo nad trije člani zastopati.

Volitev velja za tri leta. Vsak sme biti vnovič voljen.

Dolžnost je izvoljenemu, volitev vzprejeti in iti k skupščini. (Heinz str. 195.)

Ker je pa c. kr. dež. šol. svet odlašal s sklicanjem leta in leta — zakaj dež. učitelj. skupščina bi morala biti že leta 1903. z avtoriteto razglasenega ukaza c. kr. dež. šol. sveta, a jo je sklical šele v **letu 1905.** z ukazom z dne 25. junija 1905, št. 2960*) je premenilo 9 (reci: devet) delegatov svoja prvotna mesta.

In sedaj pride ona lepa zakonitost. C. kr. deželni šol. svet je ukazal izvršiti novo volitev onih delegatov, ki so se preselili v drug okraj. Kdo je našel oni paragraf, ki veli, da se mora vršiti nova volitev onih delegatov, ki so se preselili v drug šolski okraj, ne vemo. Prebrskali smo vsega Heinza in še nebroj drugih zakonov, a na tak paragraf nismo našli.

In kdo je zakrivil, da se dež. učit. skupščina ni vršila l. 1903? Morebiti delegatje? Da prav tolmačimo § 14., nam jasno povedo postojnski, logaški in kranjski okraj, zakaj le-ti niso volili do letos novih delegatov, akoravno so se preselili nekateri delegati v drug okraj že l. 1902., 1903. in 1904.

§ 14. določno govori, da so **volitve veljavne tri leta.** Ako je hotel c. kr. deželni šolski svet kranjski zakonito postopati, bi moral razveljaviti sploh vse volitve, zakaj od zadnjih volitev so pretekla ravno **tri leta**, in pri letošnjih okraj. učit. skupščinah ukazati novo volitev delegatov.

Ker je pa sam c. kr. dežel. šol. svet kranjski prelomil izdani ukaz, bi moral tudi tu vsaj logično in konsekvnetno postopati in pustiti v veljavi leta 1902. zakonito izvoljene delegate ter samo tam izvršiti novo volitev, ako se je kdo delegatov prostovoljno odpovedal, oziroma kjer je postal dotični delegat c. kr. okr. šolski nadzornik. Da se pa tudi sam c. kr. dež. šolski svet kranjski sramuje svojega čina, je dokaz temu to, ker je »Učit. Tov.« objavil v svoji 29. številki oficijalni imenik delegatov, voljenih v letih **1902 — 1905**, datovan z dnem **15. septembra 1902.**

Z ozirom na ta suha dejstva svetujemo c. kr. dež. šol. svetu, da razveljavi one volitve, ki so se vršile po volitvi l. 1902.***) — razen one v novomeškem okraju namesto delegata Kalingerja!

Dr. T.

Učiteljske konferencije u Voloskom.

Dne 14. julija držala se opet iza pet godina službena kotarska učiteljska konferencija u pitomom i ubavom Voloskom, a odmah za istom glavna godišnja skupština učiteljskoga društva onoga kotara.

Deset je sati. Uz zidove izprašnjene velike dvorane Družbine škole poredalo se redom na okolo preko 40 učitelja i

*) Prvega odloka niti preklinal ni!

Uredn.

**) Radovedni smo, ako so dobili oni delegati, ki so bili voljeni l. 1902, a so namesto njih volili druge delegate, kako obstajalo c. kr. dež. šolskega sveta, da ugasne njih doba. Ako niso, potem so veljavni njih dekreti.

Č. nkar.

učiteljica. Svakomu sieva sa lica nešto ugodna i svečana. Drug pogledava druga i jedan čita drugome u očima vlastita čuvstva i jednaku milu uzbudjenost. Vidiš tu uz mnoga patnička lica »učiteljske« boje takodjer i po koju veselu, rumenu jabuku, uz tjelesnoga slabića kršna kremenjaka, uz ljutog brakajliju dostojanstvena bradaša; vidiš (sa Preradovićem) uz starca nadzornika »vlasi siede i razsute« mladih plavka »prame ugladjene žute«; uz netom razcvale ruže mladih djevojačkih lica vidiš zreliji obraz učiteljice, koja je najkrasnije dane svoga života jurve požrtvovno iztrošila u školi, a da ni sada još nije došla do žudjena i zaslužena cilja; vidiš uz mlade sokole dobnije ljude, kojima se već na čitavo biće počelo spuštati nešto jesenskoga . . .

Drug pogledava druga i mnogi pomisli — da već nije mlad; snuždeno se pita: »Kje so moje rožice?« Gdje su zlatni, ružičasti sancij minulih dana? Gdje je doba poezije, čara, poleta, kad se duša na gorostasnim valovima velebnoga zanosa dizala u vedre, nebeske visine? Gdje su oni sveti ideali, koji su tako plemenito u srcima cvietali? . . . »Vzela jih je zima, mraz . . .« Nepovoljnosti toga ničemurnoga zemskoga života ubile su mnogom dušu; a mnogi je morao sam počiniti duševno samoubojstvo, da dodje do kore žalostnoga hljeba . . . Na mnogom vidiš izmučenost — iztrošenost. Slomila ga borba za obstanak, borba za . . . kruh, što mu ga nitko nije htio dati, borba za pošteno ime, koje mu je svatko htio uzeti . . .

Grobna tišina vlada u dvorani. Tiho kuca mnogo izmučeno srce. Mnogi se opet pita: »Kje so moje rožice?«, al odgovora si ne daje. Nema ih više — povenule su — izgorjele. U trudnim grudima — hladan pepeo. Al i taj ledeni pepeo svakomu je mio i svet, svet kao mrtvi grobni ostanci, svet, kao što bijahu sveti i oni plemeniti ideali, iz kojih je nastao . . .

Grobna tišina vlada dvoranom. Tiho kuca mnogo izmučeno srce, al glava još nikomu nije klonula na grudi, niti je kome malaksala jošte radišna ruka. Svatko smjelo drži čelo i u duši visoko diže neokaljanu zastavu ljudskoga dostojanstva i stališkoga ponosa!

II.

Predsjednik, c. k. kot. školski nadzornik Ursić, pozdravlja prisutne i otvara skupštinu. Predstavlja mjestnoga načelnika viteza Stangera, koji u rečima upravljenim na skupštinu izrazuje zadovoljstvo, što se ovo zborovanje vrši u sielu njegove občine; želi dobar uspjeh razpravama, kano i to, da želje i zaključci skupštine budu od nadležnih faktora uvaženi.

Ka konferenciji pridolaze i dva vjeroučitelja, veleč. gg. Vrabc i Kynčil. Sliede priobćenja predsjednikova, izbor dvaju perovodja, Ryšlavi i Matetić, izbor stalnoga odbora (Pajalić, Makarović, Zahija, Rajčić, Albert), izvješće odbora o djelovanju kot. učit. knjižnice, pri čem se mnogogodišnjem marnom knjižničaru Rubeši Vinku izrazuje u zapisnik zahvala; bira se novo povjerenstvo za upravljanje rečene knjižnice (Grosman, Jurinčić Bruno, Jelušić Hinko, Kinkela, Šepić), biraju se nadalje dva člana za zemaljsku učiteljsku konferenciju (Rubeša Frane i Makarović, našto sliedi praktično predavanje učiteljice Kinkela »Prelaz od računanja sa cilim brojevima na računanje sa desetičnim brojevima«; iza dotične razprave dolazi na dnevni red »Uvedenje ručnih djela za dječake na pučkim učionicama i eventualna preinaka učevnih osnova obzirom na uvedenje toga predmeta.«

Skupština jednoglasno odklanja uvedenje ručnoga rada za dječake u pučke škole, jer su ovi i bez toga preobterećeni. Komu i u koliko treba ručni rad, neka ga uči u

stručnim i obrtnim školama. Da taj predmet nije bogzna šta, pokazuje i okolnost, što se već napušta i u onim zemljama, gdje je bio uveden.

Kod ove točke stvara skupština obzirom na preinaku učevnih osnova vrlo važan zaključak, koji će, kad bude ostvaren, znatno izpraviti i poboljšati nutarnju organizaciju pučke škole. Mnogogodišnje iskustvo pokazalo je naime, da dosadanji spoj četvrte škol. god. sa petom nije ni naravan ni praktičan. . . Četvrta škol. godina je za više škol. godine ono, što je prva za niže, zato mora ona sačinjavati posebnu jedinicu, dočim se peta ima spajati sa šestom.

Prema tome se ima promieniti i učevna osnova, a dosljedno i učevne knjige, imenito čitanke. Uz početnicu za prvi škol. god. imaju biti još tri čitanke, naime jedna za 2. i 3., jedna za 4. i opet jedna za 5. i 6. škol. godinu. Poblize o tom razglaba August Rajčić, referent za zadnju i ujedno najglavniju točku dnevnoga reda »Razprava i predlog o školskim čitankama za hrvatske pučke učione u Istri.« Njegova pomno i temeljito sastavljena razprava sluša se sa napetom pažljivošću. Referent je proučio na stotine čitanaka u raznim jezicima, te si je glede razdiobe uzeo za uzor njemačke čitanke od Josipa Heinricha.

U razpravu posizu Dukić i Dubrović sa dubokim poznavanjem stvari. Svi se drže pozitivne strane kritike, to jest ne prosudjuju sadašnje čitanke nego razlažu, kakve moraju biti nove. Prihvaćaju se zatim odnosni predlozi, med kojima je glavni »izbor posebnoga odbora za sastav čitanaka«. U taj odbor biraju se ova lica: August Rajčić (ujedno odborski predsjednik), Dukić, Dubrović, braća Rubeša, Pajalić i učiteljica Kinkela.

Zaključuje se nadalje, da odbor ima pozvati sve naše učiteljstvo u Istri na sudjelovanje. Možda će to kome pribaviti i neugodnosti, jer se svačiji sastavak neće moći porabiti, ali će se ovim načinom barem uzbuditi obće zanimanje učiteljstva za samu stvar, te nema sumnje, da će usled toga priteći i mnogo biserno zrnice u riznicu novih čitanaka, koje trebamo kano ozebao sunca. Nadamo se, da ćemo iza 15-godišnje borbe ipak već jednom do njih doći.

Uz spretno vodjenje od strane predsjedništva i triezno sudjelovanje od strane članova konferencije mogla se je ista zaključiti razmjerno dosta rano. Razpravljalo se u svem mirno i ozbiljno, te se nije ni najmanje štono rieč, mlatilo praznu slamu. Ova i sliedeća konferencija pokazale su, da se je učiteljstvo kotara Volosko u zadnja dva decenija razvilo do zrele stališa, koji si je svjestan svojih prava i dužnosti, do stališa samostalna, koji ne stoji pod ničijim uplivom ni kuratelom.

III.

Odmah po zaključku službene konferencije otvori podpredsjednik A. Rajčić glavnu godišnju skupštinu učiteljskoga društva za kotar Volosko. Spominje smrt bivšega predsjednika pok. Butkovića, kome je društvo položilo na odar grobni vienac, te smrt pok. Vitezića, pri čijem pogrebu je podpredsjednik ovo društvo sam osobno zastupao. Obim pokojnicima izrazuje skupština počast dišući se sa sjedala uz poklik »Slava!« — Na to se čitaju razni zapisnici i računi. Sliedi izbor društvenoga ravnateljstva.

U novi upravni odbor biraju se: Dukić, predsjednik; Aug. Rajčić, podpredsjednik; Kinkela, tajnica; Bruno Juričić, blagajnik i Grosman, zborovodja.

Novi predsjednik se zahvaljuje na izboru, očituje, da će kao takav raditi po nazorima većine, imenito u pitanju izjed-

načenja plaća. Na njem je sada, da ovrši odnosni zaključak zadnje glavne skupštine. Društvo ima naime podnesti peticiju na zemaljski sabor, da se učiteljice u pogledu plaća izjednače sa učiteljima. On je u svoje doba*) odlučno zagovarao dosadanju razliku u plaćama upirući se na čvrste razloge narodne ekonomije, kojih do sada nitko još oborio nije; on si je uslied toga bio navukao i mržnju svojih družica i mnogih drugova, mržnju, koja u ostalom njemu nije ni male imponirala; ali sada kao društveni predsjednik dužan je, da radi po nazorima onih, koji ga izabraše; dapače, videći toliku jednodušnost u mišljenju, on se radi potpunosti društvene harmonije i kao osoba pridružuje željama svojih kolegica i kolega scieneći, da nije svagda baš najbolje držati se razloga hladnoga razuma, nego da je kadkada uputnije, da se udovolji i zahtjevima srca, naročito u ovom slučaju, gdje se znade, da ni pojedinci ni narodi ne žive samo od ekonomije; uvjeren je napokom da će i učiteljice, ako se udovolji njihovim željama, voljnije i radije vršiti svoje teške zvanične dužnosti, te će tako zadovoljne učiteljice više koristiti narodu, nego li onaj na njima prištedjeni krajcar.

Ova izjava novoga predsjednika primljena je sa jednodušnim odobravanjem i burnim pljeskanjem.

Dao Bog, da se želje učiteljica čim prije ostvare.

Prešav na zadnju točku dnevnoga reda, naime na izbor delegata za učiteljsku »Zavezu«, naglasuje se obćenito važnost ovogodišnje njezine skupštine, koja će se naskoro držati u Puli. Posebnoga pomena ima ta skupština već obzirom na to, što će se vršiti na našem teritoriji i u našoj sredini, kano i radi toga, što će se na njoj bez sumje povesti rieč i o našim provincijalnim prilikama, koje reć bi da braći Slovincima niesu skroz dobro poznate.

Naše društvo šalje u Pulu dva vrstna muža, Hrvata Rajčića Augusta i Slovenca Šiškovića. Osim toga će i ostali učitelji i učiteljice voloskoga kotara pohrliti po mogućnosti u što većem broju na »Zavezino« zborovanje, da se rukuju sa braćom Slovincima, koje već sada ovim putem najsrdačnije pozdravljamo.

(Konec.)

Dopisi.

Goriško.

Uradna okrajna učiteljska skupščina je bila v Tolminu dne 15. julija 1905.

Gospod urednik! Afričanska vročina preplavlja tudi Tolminsko. Već ljudi je pocepalo, mnogo jih je pa obolelo. V tej silni vročini, ki se ji človek ne more ubraniti, smo imeli učitelji tolminskega okraja učiteljsko skupščino v Tolminu od 8.—12. ure zjutraj z obširnim, zanimivim in koristnim dnevnim redom. Razume se ob sebi, da je ta dnevni red določil učiteljski stalni odbor.

O razpravah skupščine ne bom mnogo govoril. Spisje v ljudskih šolah, telovadba, spominski listi, volitve in razni koristni predlogi — vse, vse je šlo gladko brez posebnih debat.

Govoriti mi je već o dnevnem redu, ki ga je sestavil šolski nadzornik sam brez svetovalcev! — Mučno in brezuspešno razpravljanje o točkah tega dnevnega reda zatamni vso skupščino.

*) Zar i učiteljicam istu plaću? Narodno-gospodarstveno pitanje. Razpravio Ante Dukić. U Zagrebu (Karlo Albrecht). Vlastita naklada 1895.

Čujte in strmitel! Ko smo ob 12. uri od vročine že prevzeti dovršili uradno skupščino, nas muči šolski nadzornik s svojim privatnim dnevnim redom proti Andreju Vitovcu, članu okraj. šol. sveta, predsedniku kraj. šol. sveta, podžupanu v Tolminu, delavnemu tajniku v Sadjarskem društvu, blagajniku hranilnice itd., približno z eno uro dolgim besedičenjem.

Od njega sestavljeni dnevni red se glasi: 1. Poročilo o Soški plan. podružnici; 2. Dopisi v »Eдинosti« proti Lasiću; 3. Dopisi v »Soči« proti Lasiću; 4. Vrtovčevo odprto pismo na Lasića in 5. Zaupnica šol. nadzorniku Lasiću.

Suhoparica, vročina, žeja in prazen želodec so obsojali neumestno postopanje šolskega nadzornika.

Niti besedice ni izpregovoril noben izmed nas, temmanj ker je šolski nadzornik priznal vse krivice proti Vrhovcu.

Neobhodno potrebna zaupnica, ki je bila smoter in konec vsi tej dolgi klobasi, je splavala po morju. Z Bogom, ljub'ca moja, zakaj me zapustiš? — Gospod nadzornik! Vrhovca poznamo kot neustrašenega borilca proti birokraciji. Ni dolgo temu, ko se je izjavil proti nam, da ne opravite nič proti njemu ter Vam privošči tudi glavarjevo pomoč in zaslonbo.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društva«. Delegate so nadalje prijavila sledeća »Zavezna« društva: XXII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo: 62. Ignacij Šinec, učitelj — Gornji grad.

XXIII. Radovljiško učiteljsko društvo: 63. Gospica Kati Drol, učiteljica — Zasip; 64. Janez Šemrl, učitelj — Lesce; 65. Andrej Grčar, nadučitelj — Radovljica.

XXIV. Postojnsko učiteljsko društvo: 66. Gospica Marica Dovgan, učiteljica — Zagorje; 67. Gospica Roza Jelenc, učiteljica — Št. Peter; 68. Dragotin Česnik, nadučitelj — Knežak; 69. Gospica Marica Krall, učiteljica — Nadanje selo; 70. Anton Skala, nadučitelj — Vipava; 71. Franc Verbič, nadučitelj — Slavina. Namestnika: Franc Grum, učitelj — Vipava; gospica Franciška Valenčič, učiteljica — Knežak.

XXV. Novomeško učiteljsko društvo: 72. Štipko Jelenc, nadučitelj — Dvor pri Žužemberku.

XXVI. Št. Lenartsko učiteljsko društvo: 73. Šijanec Franc, nadučitelj — Sv. Anton v Slov. Goricah; 74. Kovačič Jakob, učitelj — Sv. Trojica v Slov. Goricah pri Mariboru.

V prihodnji št. »Učit. Tov.« priobćimo program XVII. glavne skupščine »Zaveze« v Pulju. Danes opozorim cenjene udeležence na potovanje. V Pulj se peljemo po železnici Divača-Herpelje-Kozina-Pulj. Na povratku iz Pulja se peljemo po morju s parobrodom v Opatijo-Reko, z Reke v Št. Peter. Udeleženci s Kranjskega in Štajerskega, ki se bodo iz Pulja vozili po morju, naj kupijo vozne listke do Št. Petra tour in retour — za polovično vožnjo se ne izplača prositi, ker je prav malo razlike. — V Št. Petru naj si kupijo vozni listek do Divače, ki velja 80 h. Iz Divače v Pulj je državna železnica, ki ne izdaje tour in retour-listkov. Po tej progi je prosilo vodstvo »Zaveze« za nižano vožnjo za vse udeležence skupaj. Za vožnjo z Reke v Št. Peter naj prosi vsak zase za polovično vožnjo v III. razredu. Prošnja naj naslovi na obratno ravnateljstvo v Trstu.

Ta pojasnila veljajo za one, ki se vozijo na povratku iz Pulja v Opatijo-Reko po morju. Kdor se pa na povratku iz Pulja ne misli voziti po morju, naj kupi vozni listek tour in retour do Divače. Če bo od Divače oziroma Herpelj-Kozina nižana vožnja, obvestimo cenjene udeležence, ko dobimo rešitev dotične prošnje. Vodstvo »Zaveze«.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, 3. avgusta t. l. na Humu. Vzpored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Podavanje. 4. Nasveti in predlogi. Začetek ob polu 11. uri. Zborovanje se vrši ob vsakem vremenu. Vsak udeleženec tega zborovanja naj se zaradi obeda najpozneje do ponedeljka, t. j. 31. julija, zanesljivo javi po dopisnici pri g. A. Porekarju, nadučitelju na Humu.

Na prav obilno udeležbo vabi odbor.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima dne 3. avgusta t. l., t. j. v četrtek, ob polu 3. uri popoldne odborovo sejo, pri kateri se sklene končni račun o koncertu i. t. d. Prosi se, da vsi odborniki zanesljivo pridejo!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. »Okrajno učiteljsko društvo za goriški okraj«, čisti dohodek koncerta prirejenega dne 4. julija v Gorici na korist učiteljskemu konviktu v Ljubljani, 1100 K (tisočsto kron). Ta ogromna vsota je najlepše izpričevalo o marljivosti, požrtvovalnosti in stanovski zavednosti goriškega učiteljstva, ki ga ob tej priliki stavimo v zglede učiteljstvu ostalih okrajev. S tem darom in pa s 100 kronami, ki jih je to vrlo in napredno društvo že lansko leto položilo na žrtvenik učiteljskega konvikta, je postalo »okrajno učiteljsko društvo za goriški okraj« šestkratni pokrovitelj »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« ter ima pravico šest članov imenovati v odbor »konvikta«. Le-ti novi odborniki bodo zastopali v odboru pravice in koristi goriškega učiteljstva. — Vesela družba v Polhovem gradu, 2 K; g. dr. Juro Hrašovec, adv. v Celju 10 K; vesela družba v Št. Janžu na Dolenjskem 7 K; županstvo pri Sv. Ani na Gorenjskem 2 K; g. Evgen Ivanc, trgovec v Sodražici, 5 K; g. dr. Anton Žižek v Vojniku, 5 K; posojilnica v Vojniku, 10 K; županstvo v Zakotu pri Brežicah, 5 K; učiteljstvo črnomaljskega okraja ob priliki okrajne učiteljske konference zložilo 22 K; g. dr. Viktor Gregorič v Sežani 31 K, nabral v veseli družbi g. O. Mayerja, graščaka, g. pl. Garzarolija z Razdrtega, g. Edvard Dolenc, graščaka iz Orehka in g. Lichtensteigerja iz Trsta o priliki sežanskega sejma; g. Alojzij Strmole iz Trebnjega 1 K. — Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt. Iz ljubljanske okolice kolekta št. 39.

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za l. 1905.) G. Rudolf Horvat, nadučitelj in gdč. Marica Dovgan, učiteljica v Zagorju na Notranjskem; g. Valentin Clemente, šolski voditelj na Gori pri Sodražici; g. Ivan Petrovčič, nadučitelj v Kranjski gori; g. Valentin Burnik, nadučitelj, g. K. Barle, učitelj, g. Leopold Morela, učitelj in gdč. Ana Podrekar, učiteljica v Metliki.

Pri učiteljskem koncertu v Gorici so plačali vstopnine: G. Jeretič Anton, trgovec v Gorici 100 K; g. Gabršček Andrej, trgovec v Gorici 80 K; veleč. g. dr. Anton Gregorčič, dež. poslanec itd. 50 K; g. Finžgar Franc, c. kr. okr. šol. nadzornik itd. 50 K; g. Vrtovec Andr., upokoj. učitelj in posest. v Tolminu, 41.50 K; g. Zega Miha, upokoj. učitelj in posest. v Kanalu 31 K. Po 20 K gg.: Jakil Andrej, tovar., Rupa; Zavnik Ivan, velepos. Bilje; dr. Treo, odv., Gorica; Zajec, veletržec, Gorica; dr. Franko, odv., Gorica; Fogar Alojzij, veleposestnik, Pevma. — G. Breščak, trgovec, Gorica, 13 K; g. Kumar J. N., kurat, Pevma, 12 K. — Po 10 K: Visokorodni gosp. grof Attems, dvorni svetnik; g. Polley, c. kr. nadkomisar; g. Križnič Štefan, šol. svetnik in ravnatelj; g. Degrazia pl. Josip, župan, Renče; g. Josip Pavlica, župan, Rihemberk; g. Matejčič, dež. šol. nadzornik; g. Klančič Anton, župan in dež. odbornik, Podgora; g. dr. Pavletič, odvetnik, Gorica; gg. Dekleva in Zavnik, Gorica; g. Drufovska Franjo, Dornberg; g. Trevisini Lujiza, Renče; g. Mikuž, Sv.

Lucija; g. prof. Berbuč, dež. odbornik; g. Pavletič Josip, tovarnar, Gabrije; g. Skolaris, Vipolže; visokor. gpa. baronica Thömel, g. Pintar Anton, Pevma; g. Setničar Franc, duhoven; J. J., Gorica; Fonzari Ivan, Št. Maver; g. A. Križnič, župan, Kanal; g. Sandria Franjo, Miren; g. Ličen Maks, Rihemberk; c. i. kr. častniki 20. l. bat., Kanal. — Po 6 K gg: Koren, trgovec, Gorica; profesor Seidl, Jožef Klanjšček, nač. kr. šol. sv., Pevma; dr. Franc Terkuč, c. kr. notar, Kanal. — G. A. M., Pevma, 5 K 60 h. — Po 5 K: gg: Kren Herbert, Albert Bizjak, Viktorija Budin, Dornberg; Gleščič Ivan, Drašček Fani, Drufovska Ivan, Gorica; Valentinčič Ignacij, župnik, Renče; Šušmelj Josip, učitelj, Ravnica; Lokar Artur, c. kr. notar, Lasič Karla, Renče; Lasič Josipina, pošt. Renče; Pucelj, brivec, Gorica; Jakob Kalan, Angel Mikuluš, gdč. Lina Setničar, Jožef Fiegl, Primožič Valent. Pevma; Josip Vendermin, Št. Maver; Faganeli Karolina, Lokar Ivan, Miren; baron Bianchi, Rubije; prof. Makuc, Solkan. — Po 4 K gg: Milaučič Josip, kaplan, Rihemberk; pl. Monari, župan, Šempas; Furlani Franc, c. kr. višji poštni kontrolor; Zorčič, grofov. oskrbnik, Št. Peter; Sedevočič Blaž, učit., Vogersko; Giltšvert, Gorica; Kodelja Josip, žup., Šmartno; Pavletič Josip, dekan; Černic Valent., veleposestnik, Št. Peter; Filipič, dekan, Ločnik; Alojzij Luznik, Dornberg; Brezigar Miha, Fiegl Anton, Pevma; Marij Fonzari, Št. Maver; Anton Terpin, kurat, Valentin Bensa, Podsabotin. — Po 3 K: gg. baron Baum, c. kr. komisar; Sivec Franc, c. kr. vadnični učitelj, Vodopivec Franc, ces. svetnik, Gorica; Neimenovan, Podgora; Rojc, kurat, Bilje; grof Oskar Kristalnigg, dr. Pikl, Kregan Albin, Gorica; Mermolja, Dobravlje; Cerin Karl, Klanjšček Jožef, Pevma; Ema Zega, Kanal; Spacapan Franc, Ozeljan; Mercina Ivan, c. kr. vad. učitelj. — Po 2 K: gg. Josip Rubbia, graščak, Vogersko; Mar. Rubbia; Rozina, c. kr. kancelist, Gorica; dr. Kerševani Ulrik; Golob Josip, kurat, Podgora; Klemenčič, c. kr. kancelist, Malik, trgovec, Kovač, župan, Ajdovščina. (Dalje prih.)

Za Učiteljski konvikt je nabral g. Fran Št. aut, zavarovalni agent v Gornjem gradu, 5 K 4 h, kateri denar je okrajno učit. društvo sprejelo. — Hvala prijateljem učiteljstva!

Osebna vest. Učitelj Rudolf Pleskovic v Šmartnem pri Litiji je imenovan za učitelja v Dobovcu pri Radečah.

„Edinost“ se zadnje dni prav pogostoma in z vidnim veseljem zaganja v naš list. »Edinosti« seveda nismo storili nobenega zla, zato je njeno zbadanje popolnoma neopravičeno. V svojem listu smo priobčili več dopisov iz Istre, ki ilustrirajo žalostne razmere istrskega šolstva in učiteljstva. Da so te razmere žalostne ter vredne in potrebne javne kritike, to vendar ni naša krivda. Ako je »Edinosti« res do napredka hrvaškega in slovenskega šolstva v Istri, bi nam morala biti celo hvaležna, da si upamo govoriti obsojajočo besedo, ki velja vsem krivcem, najsi so ti slovanske ali laške narodnosti. Naši bralci se gotovo spominjajo, da smo priobčili članek o istrskem učitelju Gostinčarju, ki mora že nad leto dni služiti kot vojak-prostak; vedo pa tudi, da smo objavili članek o učitelju pri Sv. Lovreču, ki ne dobiva že nad 10 mesecev nobene plače. Posnetke teh naših člankov so prinesli celo nemški in češki listi, objavila jih je »Edinost« sama — a sedaj nam očita, da smo o teh kričečih slučajih molčali, ker baje ne smemo govoriti! To torej ni res, res pa je, da smo govorili, ker ne smemo molčati. Jemljemo tudi z veseljem na znanje, da sta se državna poslanca Spinčič in dr. Laginja zavzela za enega in drugega omenjenih učiteljev, radi bi pa tudi zvedeli, kaj sta dognala v njiu korist. »Edinost« naj s pridom uteši našo radovednost. To bo bolj pomirilo razburjenost istrskega učiteljstva nego pavšalno sumničenje tržaškega lista! Ob tej priliki se usojamo opozoriti »Edinost« na znano prislovico: »Povej mi, s kom občuješ, in povem ti, kakšen si!« — Vsak ve, da imamo v mislih Šušteršičev »lepi klub«, in vsak tudi ve, da sta Spinčič in dr. Laginja člana tega kluba. Opetovano smo že imeli žalostno priliko, da smo morali seznanjati javnost z ljubeznijo Šušteršičevo, ki jo goji do šolstva in učiteljstva. Pretel je razbiti dež. zbor kranjski, ako bi se lotil regulacije

učiteljskih plač, svetoval je učiteljstvu, naj si numerira kosti, ker preže nanj pesti fanatiziranih klerikalnih sovražnikov, očital nam je šolske palače med raztrganimi bajtami (o tem prinesemo prihodnjič članek!) in še na razne druge načine dokumentoval veliko svojo ljubezen do šolstva in učiteljstva. Kdor je zaveznik takemu zastopniku ljudstva, ta kaže, da se strinja z njegovimi nazori. Ako bi to ne bilo res, bi se več ne družil z njim, ampak bi obsojal in obsodil te deloma krvave nazore in želje! Dokler se pa to ne zgodi, ne morejo biti simpatije žaljenega in trpečega učiteljstva na njegovi strani. »Edinost« pa nam tudi sme verjeti, da se ne dvigne blaginja istrskega slovanskega prebivalca ni za las, dokler bo narodno šolstvo tako zanemarjeno in dokler ne dobi narodno učiteljstvo trdnega gmotnega stališča! Kdor pa hoče to, se mora emancipirati od sovražnikov prosvete, se mora navzeti naprednih idej in hoditi z lučjo svobode in kulture na čelu svojega ljudstva!

Iz krškega okraja nam dohajajo pritožbe o nekem učitelju, ki dela sramoto svojemu stanu. Opozarjamo na to šolske oblasti z željo, da uredé razmere, saj je vendar njihova dolžnost, da čuvajo ugled šolstva in učiteljstva.

Dne 3. avgusta t. l. bodo praznovali maturantje iz l. 1880. svojo 25letnico na Bledu. K temu sestanku so vabljeni tudi drugi učitelji, osobito oni, ki so blizu Bleda in torej morejo brez velike žrtve v krog svojih tovarišev. Zgoraj označeni maturantje so naslednji: Brake Gašper, nadučitelj v III. okraju na Dunaju, Bregar Josip, učitelj v Spod. Šiški, Bregant Mihael, nadučitelj v Sostrem, Gebauer Viljem, nadučitelj v Šmihelu pri Rudolfovem, Göderer Jožef, nadučitelj v Starem Logu, Grögl Alojzij, učitelj v Podbrežju pri Mariboru, Ivanc Franc, učitelj v Kranju, Kaucky Friderik, učitelj v Kočevju, Lapajne Anton, učitelj na dež. poljedel. šoli na Grmu, Okorn Ivan, umirovljeni nadučitelj, Svetina Josip, učitelj v Žalini, Scheschark Franc, nadučitelj v Kočevju in Tomo Petrovec, nadučitelj v Polhovem Gradcu.

„Slovenčevi“ novičarji so taki ljudje, da slišijo tudi travo rasti. Zasedili smo pretekli teden v »Slovencu« belokranjsko novico, v kateri se klerikalno osle najprej prav sirovo zaganja v metliškega nadučitelja, tovariša Burnika, potem pa vprašuje patetično: »Ali naj res vodi bedasti »Učit. Tovariš« narodnjake v Metliki?« — Klerikalnemu prismojencu bodi povedano, da nimamo mi kar nič časa, s svojim listom uravnavati bodisi katerihkoli lokalnih razmer. Preveč imamo posla s stanovskimi vprašanji in z lastno organizacijo. S takimi noticami kaže »Slovenčev« slamoglavc, da ne pozna našega lista in da niti pojma o časnikarski dostojnosti. Zatorej naj le bevska, kolikor mu drago. Dostojni ljudje se smejejo takim ignorantom!

Deželni šolski svet kranjski — protektor Slomškarič. Na vadnici ljubljanskega učiteljskega je razpisano mesto učiteljice. Prosilo je več kompetentinj. Milost pa je našla proslula Slomškaričica učiteljica Stupica, in mogoče je, da ji podpiše dekret celo »liberalni« naučni minister gospod pl. Hartel. Potemtakem nimajo kvalifikacije nobene vrednosti več, dovolj je, ako je prosilka čvrstega in neomadeževanega klerikalnega prepričanja. To imenovanje bi bilo za druge učiteljice-kompetentnije razžaljivo, zatorej je dolžnost poklicanih faktorjev, da preprečijo razburjenje in posledice!

Razširjanje šol. Po mnogih, mnogih krajih tožijo naši tovariši, ki so na enorazrednicah, da imajo prenapolnjene razrede in da šol ne razširijo v kljub temu, da so krajni šol. sveti pripravljeni za razširjanje. Kdo vendar to zavlačuje? V nekem kraju so napravili že načrt, kako se razširi šola in sklenili, dozidati čez počitnice. Ne zmeni se pa nihče za to, in prihodnje šolsko leto ostane vse pri starem. Uspehov hočejo toda ne pomislijo, da se v prenapoljenih razredih ne da doseči toliko kakor v normalno polnih. Ako primanjkuje učnega osebja, skrbite, da se plače izboljšajo, ne dopuščajte pa, da sedanje učiteljstvo trpi po dveh straneh, t. j. zaradi premajhnih plač in zaradi prenapoljenih razredov, ker ni dobiti učiteljev. Ljudstvo čimdalje bolj uvideva potrebo šol in njih razširjenje. Zakaj zavlačujejo potem višje oblasti po mnogih krajih razširjenje? To ni napredno in tudi ne zakonito. Pri tej priliki omenjamo še nekaj. Kjer razširjajo

šole, oziroma prezidavajo ali dozidavajo, naj se vendar ozirajo na to, da bodo šolske sobe v pritličju in stanovanja zgoraj. Za to govori praktičnost in ni treba nobenih utemeljevanj. Ako gremo po Kranjskem gledat šole, ki so jih sezidali v zadnjih desetih letih, jih vidimo le malo, ki imajo zgoraj stanovanje in spodaj šolske prostore. V nekem kraju so letos napravili načrt, po katerem bodo zgoraj učne sobe in spodaj stanovanje. Blagor učiteljevi rodovini v slučaju bolezni, ko bodo otroci ropotali nad glavami bolnikov! To je krščansko delo usmiljenja!

Šolska vest. Na novo razširjeni ljudski šoli pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju so otvorili 4. razred in je tam kot učitelj nameščen izprašani učiteljski kandidat g. Simon Petrovič.

Odlikovanje. Ministrstvo za uk in bogočastje je podelilo nadučitelju na Opčinah, g. Antonu Valentiču, o priliki njegovega umirovljenja častni naslov šolskega ravnatelja v priznanje njegovega dolgoletnega plodonosnega delovanja na šolskem polju. G. Valentič je bil že prej (l. 1888.) odlikovan z zlatim križem za zasluge. Naše iskrene čestitke!

Ormoško učiteljsko društvo je sprejelo enoglasno o priliki zborovanja pri Sv. Tomažu, 6. julija t. l. izjavo, da obžaluje, da se še vedno niso upoštevale zahteve učiteljev, namreč: ureditev njihovih plač, kakor jih imajo državni uradniki v štirih najnižjih činovnih razredih, potem odprava krivice, da se šteje le $\frac{1}{3}$ starostnih doklad za čas definitivnega podučiteljskega službovanja in slednjič, da se vroče želje po prostem stanovanju, ozir. stanarini še vedno niso uresničile.

Pobijmo ga! S tem našim člankom seznanja zadnja »Freie Lehrerstimme« svoje čitatelje. Res, daleč že sega slava kranjskega klerikalizma!

Z Gorenjskega nam piše prijatelj: Učitelji smo pač pohlevni ljudje, mehki kot vosek. Kar hočejo, naredijo z nami. Zaropčemo tuptatam, potem pa vse pozabimo — rečem še enkrat — pozabimo. V mislih mi je naš zavetnik dr. Šusteršič. Res bo menda, da dobiva mož navodila od svoje stranke, res pa je tudi, da je kot razumen človek odgovoren za svoje besede in svoja dejanja, odgovoren ljudem in Bogu — ako veruje vanj. Da bi pa učiteljstvo pozabilo, koliko je dr. Šusteršič že storil za naš stan, to bi ne bilo prav. Da bodo pa tudi naši zanamci znali za dobrote našega zavetnika, nasvetujem to-le: Poseben odbor naj zbere vse ljubeznivosti, kar jih je že naš zavetnik bodisi na shodih, bodisi s peresom nagradil zoper šolo in učiteljstvo. Tvarino bi uredili po letih. Delo bi moralo biti stvarno, sestavljeno po resničnih podatkih. To bi bila lepa slika »suhih let« kranjskega učiteljstva. Natisnili bi par tisoč brošuric in jih poslali v svet. Morebiti bo kdo rekel, da bi bil naš zavetnik nekak Poncij Pilat v apostolski veri. Bil ali ne bil, zasluži pač, da mu postavimo dostojen spomenik. Hajdi! Hitro začeto, dvakrat prieto.

Opus I.

Klečeplazenje pred Heinom, Kalteneggerjem i. t. d. nam očita »Slovenec« v eni številki preteklega tedna. Ako prebira kdo pazno naš list, številko za številko, mora priznati, da ni najti v njem nobenega klečeplazenja in v prahu valjanja pred našimi predstojniki. Mi se zavedamo svojih dolžnosti in pravic, kakor se jih zavedajo omenjeni naši višji predstojniki. Toda klečeplazimo mi ne, to nam ne dopušča naša zavest in ugled našega stanu. Mi hočemo vzgojiti samostojne ljudi, zato se nam popolnoma nič noče in ne sme podati klečeplazenje. Pač pa poznamo ljudi, ki nam očitajo to, kar sami prav lakajsko opravljajo. Kdo poklekuje in pada v prah: ali mi pred Heinom in Kalteneggerjem, ali vi farizeji, pred svojim škofom in njegovimi trabanti? Odgovor na to vam je lahek. Hinavski ljudje, ki ljudstvo slepite na ukaz vaših škofov, ali nam boste vi očitali klečeplazenje? Zares, kakršen je hudobnik sam, take si misli vse druge ljudi!

Ponovljeno vprašanje. Vprašali smo že enkrat, zakaj ne razpišejo nekaterih učiteljskih služb. Od tega časa so nekatere vendar razpisali, vendar pa le ne še vseh. Zakaj ne razpišejo nadučiteljskega mesta v Kropi in še drugih provizoričnih učiteljskih mest? Le vse po zakonu!

Pozor! Vsa okrajna učiteljska društva na Kranjskem in Štajerskem naj skličejo tekom 14 dni izredna zborovanja, ki se naj pečajo z vprašanji in predlogi, ki bi bili umestni, da bi jih spravili naši zastopniki v dež. učiteljsko skupščino meseca avgusta, oziroma septembra. Tovariši in tovarišice, udeležite se po možnosti vsi teh zborovanj in stavite primerne predloge in naročite izvoljenim svojim zastopnikom, da so dolžni jih upoštevati in predložiti dež. učit. skupščini. Stvar je resna in nujna, zato naj vsa društva nemudoma to store!

Zrelostni izpit na c. kr. učiteljsku v Kopru so napravili sledeči gg.: Anton Fakin iz Škrbine, Franc Ferjančič iz Lokavca, Veko Hreščak iz Sežane (z odliko), Albert Poljšak iz Šmarij, Janko Samec iz Kopra, Viljem Tomažič iz Kanala, Franjo Turk iz Gabrij pri Ajdovščini, Janko Vovk iz Kopra (z odliko), Zmagoslav Zgonik iz Dobrave.

Zahvala. Ob odkritju nagrobnega spomenika pokojnemu c. kr. okr. šolskemu nadzorniku Andreju Žumru mi je dolžnost v imenu naše rodovine se zahvaliti slav. Slov. deželnem učiteljskemu društvu in učit. društvu za kranjski okraj za nabiranje denarja in postavljanje spomenika, gosp. učitelju E. Ganglu za nagrobni govor, gospodom učiteljem za prelepo petje in vsem udeležencem s prošnjo, naj ohranijo blagega pokojnika v prijaznem spominu.

V Gorjah, dne 20. julija 1905.

Jakob Žumer.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani se tem potom obrača do vseh onih svojih podružnic, ki še niso ugodile vodstvenemu pozivu z dne 21. junija 1905, št. 6724, s prošnjo, da blagovole čim prej vposlati izpolnjeno tiskanico o svojem stanju, oziroma delovanju v letu 1904. Ker se bo le v teh tiskanicah zaznamovano upoštevalo pri izdaji prihodnjega družbenega »Vestnika-koledarja«, opozarjamo še enkrat, da je le v interesu naših podružnic samih, ako ugone kar najprej mogoče vodstveni prošnji.

Okrajna učiteljska skupščina za radovljški okraj. Letošnja naša skupščina je bila v četrtek 13. t. m. na rajskem Bledu. V krasnem in prijaznem šolskem posloju se je zbralo ob 10. uri dopoldne vse učiteljstvo (razen dveh) tega okraja. Pridružila sta se nam c. kr. okr. glavar gosp. Oton pl. Detela in telovadni učitelj ljubljanske pripravnice gosp. J. Gorečan. C. kr. okr. šol. nadzornik gosp. Fr. Kalinger kot predsednik otvori zborovanje s pozdravom g. glavarju, ki v toplih besedah takoj odzdravi. Potem pozdravi g. predsednik tudi zbrano učiteljstvo in g. J. Gorečana. Za svojega namestnika imenuje g. nadučitelja A. Grčarja iz Radovljice. Za zapisnikarja sta bila po nasvetu g. V. Zavrla izvoljena z vzklikom gdč. M. Remžgar in g. M. Salberger, oba z Jesenic, in istotako za overovatelja zapisnika gdč. M. Rasinger in g. A. Grčar, oba iz Radovljice. — Nato je imel g. učitelj Al. Novak z Bleda praktični nastop z otroki o risanju po naravi po novi metodi za 3. šolsko leto. Svojo nalogo je prav povoljno rešil, za kar mu izreče g. predsednik zahvalo. — G. nadzornik nam je podal v svojem poročilu najvažnejše, ker je že itak na vsaki šoli ob nadzorovanju opozoril učit. na pomanjkljivosti, ozir. na najpotrebnejše. Sklepčno se je izrazil, da sme stanje šol, uspehe in učiteljstvo imenovati vobče dobro. Za to skupščino je moral vsak njen član izdelati referat: »Obravnava predmeta ‚lisica‘ po biološki metodi«. G. predsednik je določil za referenta za to gdč. K. Droll iz Zasipa in g. V. Zavrla iz Begunj. V razpravo so posegli potem gg.: A. Jensko, K. Matajec, Fr. Rus, J. Korošec in oba poročevalca. Končno zahvali g. predsednik oba referenta, kakor vse gg., ki so posegli v debato. Ker bo letošnja deželna učiteljska skupščina tudi sklepala o učilih za ljudske šole, zatorej nam prebere g. A. Grčar seznam onih učil, ki jih bodo pripravljali za nabavo ljudskim šolam. Med nasvetovanimi učili mnogim ni bil všeč *hl*, ker je prevelik in se izvečine ne rabi, tembolj pa je v rabi $\frac{1}{4}$ *hl*. — Za prihodnje šolsko leto se določijo na vseh šolah iste knjige, le Crnivčeva računica se mora povsod uvesti, kjer je dosedaj še ni bilo. — Nato nam poroča g. A. Grčar o knjižničnem odboru in o računih. Poročilo se vzame odobruje na znanje. Pregledovalcem računov se izvolita z vzklikom gdč. A. Fatur

in g. J. Korošec, oba iz Mošenj. Volitev v knjižnični, kakor v stalni odbor se je vršila per acclamationem ter so bili izvoljeni vsi prejšnji člani. Samostalnih predlogov ni bilo. G. predsednik zaključi zborovanje, zahvaljujoč učiteljstvo na živahni udeležbi; spominja se našega presv. cesarja kot zaščitnika šol ter mu zakliče z učiteljstvom trikratni »Slava!« Nato odpoje učiteljstvo cesarsko pesem. G. A. Grčar zahvali g. predsednika na vodstvu skupščine. Potem smo se zbrali k skupnemu obedu v prostorih g. A. Sekovaniča, kjer nas je obiskal tudi g. dr. J. Vilfan iz Radovljice, član c. kr. okr. šolskega sveta.

Okrajna učiteljska skupščina za krški okraj se je vršila dne 8. t. m. v Radečah pri Zid. mostu. Pred skupščino si je učiteljstvo ogledalo razstavo pismenih izdelkov in ženskih ročnih del. Zanimale so zlasti risarije. Pred zborovanjem se je vršila tudi hospitacija; nastopil je g. nadučitelj Franc Rant. Učenci so v duhu potovali iz Radeč do Karavank. Splošno se je priznavalo, da je hospitacija popolnoma uspela. Važno je, da se učenci vadijo uporabljati vozni red. Da bodo mogli racionalno poučevati zemljepisje tudi oni, ki so še malo potovali po domovini, naj bi si preskrbeli primernih učnih slik za ta predmet. Po hospitaciji je c. kr. okr. šolski nadzornik g. Ljudevit Stiasny otvoril skupščino; za svojega namestnika je imenoval g. dr. T. Romiha. Zapisnikarjema sta bila izvoljena gdč. E. Tavčar in g. J. Arnšek. Iz nadzornikovega poročila je razvidno, da so se v zadnjih treh letih otvorile v okraju 4 nove šole ter da se je število razredov pomnožilo za 14. Nadalje dobi 13 šol nova poslopja; v devetih slučajih so z zidanjem že pričeli, ozir. prično prihodnjo pomlad. V šol. letu 1900/1 je nad 10% učencev obiskovalo šolo zanikarno, letos pa le nekaj nad 1%, iz česar je razvidno, da se šolske zamude strogo obravnavajo. Vsak učitelj dobi to konferenčno poročilo tiskano v roke. G. nadučitelj Lunaček je poročal o vzgojnem pomenu varstva živali in rastlin. O skupščinskih poročilih pravi nekdo, da jih učiteljstvo potrpežljivo poslušaja in zopet pozabi, še preden dospe domov. O poročilu g. Lunačka si tega ne upam trditi: njegove besede so prihajale iz srca in so segale zborovalcem v srce. — Zakaj moramo težiti po izboljšanju metode in kako to doženemo, sta poročala gdč. Garbeis in g. Magerl. Po pol ure trajajočem odmoru pa sta gospa Ambrožič in g. Gantar poročala, kako doženemo, da se mladina tudi zunaj šole lepo vede. — Nato se je vršila volitev zastopnika učiteljstva v okrajni šolski svet. Izvoljen je bil skoraj enoglasno g. dr. T. Romih. V knjižnični odbor so bili izvoljeni dosednji člani, v stalni odbor pa gg. Berce, Račič, Rant, Magerl in gdč. Kolnik, nakar je g. predsednik zaključil zborovanje. — Po skupščini je šlo učiteljstvo na pokopališče, kjer so pevci zapeli umrlemu tovarišu Potrebinu dve žalostinki. — Pri skupnem obedu je bilo vključ hudi vročini jako živahno. Deloma že med zborovanjem, deloma pri kosilu se nam je pridružilo več gg. tovarišev iz Celja, Ljubljane in iz litijskega okraja. Izmed napitnic omenjam le ono g. Gradišnika iz Celja. Govornik je pozivljal učiteljstvo, naj se kar najtesneje oklene svoje organizacije in prireja društvena zborovanja vsaj vsak drugi mesec. Brzovjavno smo pozdravili gg. okrajnega glavarja J. Oreška in dr. Tavčarja; zadnjega zato, ker je v drž. zboru opozoril vlado, da bi morala v prvi vrsti skrbeti za učiteljski stan, ki živi zaradi njene brezbriznosti v največjem pomanjkanju.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo javlja svojim članom: Od pripravljalnega odbora za veliko ljudsko veselico v Gornjem gradu, dne 6. avg. t. l., ki se vrši v proslavo 25-letnice »Citalnice«, 20letnice »Požarne brambe« in 15letnice »Pevskega društva«, je predsedstvo dobilo posebno vabilo. Glede na to, da se je oglasilo mnogo revnih društev v sodelovanje in ker je želeti, da bo tudi naše društvo častno zastopano, prosimo cenjene društvenike, naj se oglasijo zaradi kosila i. t. d. prej kot slej pri našem tajniku, ker bo isti dan velik naval ljudstva na gostilnice in se bo moralo kosilo prej osigurati. Društveniki se sestanejo v gostilni g. Šarba.

V Kostajnici so otvorili prvo hrvaško počitniško kolonijo, ki jo vodi učiteljica Kranjčeva. V kolonijo je sprejetih brezplačno 15 otrok, 5 otrok pa plačuje.

Titulatura. Udomačila se je slaba razvada, ki je še ostanek starih časov pokorščine in brezmejne vdanosti, da se nazivljajo olikani ljudje z velecenjeni, velečastiti, blagorodni i. t. d. gospod. To je popolnoma nepotrebno. Zadošča, ako pišemo samo: Gospod učitelj J. J., gospod nadučitelj N. N. itd.

Peti splošni avstrijski katoliški shod se vrši na Dunaju od 18.—21. novembra t. l. Z Dunaja poročajo, da je zlasti v nenemških avstrijskih kronovinah velika agitacija za ta nepotrebni shod.

Dvorazrednico v Horjulu na Kranjskem razširijo v trirazrednico.

Enorazrednico v Ambrusu na Dolenjskem razširijo v dvorazrednico.

Veroizpovedanja na svetu. Najnovejša statistika izkazuje na vsem svetu 1.563.446.000 ljudi. Od teh je kristjanov 558.862.000, in sicer rimskih katolikov 272.638.000, protestantov 166.066.500, pravoslavnih kristjanov 120.157.000. Nekristjanov je pa 1.004.584.000, in sicer židov 11.222.000, mohamedancev 216.630.000, poganov 776.732.000, budistov 137.935.000, hindov 209.659.000, vernikov Konfucija 291.816.000, animistov fetišistov 157.669.500, šintoistov (na Japonskem) 24.900.000. Poleg teh je še drugih ver pripadnikov 15.352.000. Te številke naj bi se v šolah pri računstvu v višjih razredih upoštevale. Mislečemu človeku pa mora priti v misel pridigovanje naših rimsko-katoliških duhovnikov, ki očitno uče, da je le naša vera zveličevalna, potemtakem bodo drugoverci vsi pogubljeni. Po statistiki je ljudi naše edino prave vere 272.638.000, to je ena šestina vseh ljudi na zemlji. Pa še te nas loči duhovščina v liberalce (t. j. pogubljene) in klerikalce (t. j. zveličane). Kam pride pet šestin ljudi in mi liberalci? V pekel morda? Gotovo ne, ker dobri in modri Stvarnik ni ustanovil pet šestin ljudi za pogubljenje, temveč za boljše življenje po smrti. Ta tema se da lepo razvijati pred ljudmi, katerih obzorje je tako omejeno, da imajo vse za resnico, kar jim njih dušni pastirji povedo na prižnicah.

Razgled po šolskem svetu.

— Dve novi nemški šoli na Štajerskem. Kakor govore, hočejo Nemci ustanoviti dve novi nemški šoli na Štajerskem, in sicer eno pri Sv. Kungoti, drugo pa v Pesnici. Komu v korist in komu v škodo — je lahko ugeniti.

— **Občinski svet na Dunaju** se je zavzel za ustanovitev tretjega učiteljskega na Nižjem Avstrijskem.

— **Rusko naučno ministrstvo** je odredilo, da se sme na Ruskem vsaka učiteljica omožiti in tudi omožena poučevati.

— **Šolsko kopališče v Letušu.** Po složnem prizadevanju šolskega vodstva in okoličanov postavijo ob Savinji jako pripravno kopališče, namenjeno šolski mladini. To šolsko kopališče je menda prvo na Štajerskem. Po dopoldanskem in popoldanskem pouku ob vročih dnevih se podajo otroci pod nadzorstvom svojih učiteljev v kopališče ter se v bistri vodi vadijo v plavanju in si krepijo telesne moči. Ta nova, posne-manja vredna uvedba, daje zgled složnega delovanja doma in šole ter kaže tedaj, da tukaj vlada popolno sporazumljenje med starši in učiteljstvom.

Uradni razpisel učiteljskih služb.

Št. 375/III.

Štajersko.

V šolskem okraju šoštanjskem je stalno popolniti nastopna učna mesta:

1. Na šestrazredni ljudski šoli v Šoštanju, II. krajevni razred, nadučiteljsko mesto.

2. Na enorazredni ljudski šoli v Plešivcu, pošta Velenje, III. krajevni razred, učiteljsko in obenem voditeljsko mesto.

Prosilci imajo pravilno opremljene prošnje vlagati predpisanim potom do dne 10. avgusta t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

C. kr. okrajni šolski svet v Šoštanju, dne 5. julija 1905.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštno nakaznice ali c. kr. poštno hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4:32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premoženja, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštnih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna **J. BLASNIKA** naslednikov
v Ljubljani.

Šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in slovenskim staršem priporočamo:

„Zvonček“, II. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvončka“,
v Ljubljani, Rimska cesta 7.